

**VI OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
SZKOŁA I NAUCZYCIEL. ROZWÓJ NAUCZYCIELA
I ROZWÓJ SZKOŁY
POŁĄCZONA Z JUBILEUSZEM PROF. DR. HAB.
STEFANA M. KWIATKOWSKIEGO, DR. H.C. MULTI**

Łągów Lubuski, 15–16 maja 2023

Justyna Bluszcz

ORCID: 0000-0002-5112-9424

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, Warszawa

e-mail: jbluszcz@aps.edu.pl

Szkoła jako przestrzeń kształtowania intelektualnego i osobowościowego społeczności ją tworzącej, nieustannie skupia na sobie uwagę tych, którzy poprzez inicjowanie zmian chcieliby w niej widzieć narzędzie partykularnego, długofalowego oddziaływania na jej adresatów. Nauczyciele i podmioty zarządzające tą instytucją muszą zatem czuwać, aby szkoła podążając ku rozwojowi opierała się naporom populistycznych trendów społecznych, zachowując przy tym swoją autonomię. VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Szkoła i Nauczyciel. Rozwój nauczyciela i rozwój szkoły*, która odbyła się w dniach 15–16 maja w Zamku Joannitów w Łągowie Lubuskim, poświęcona była zagadnieniom nurtującym polskich pedagogów zatroskanych o rozwój i funkcjonowanie szkoły w dobie zaistniałych kryzysów społeczno-ekonomicznych i ich potencjalnych edukacyjnych skutków. Organizatorami wydarzenia był Zakład Pedagogiki Szkolnej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Zielonogórskiego we współpracy z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem w Białymstoku, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetem Mikołaja Kopernika, Uniwersytetem Opolskim, Akademią Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie oraz Akademią WSB w Dąbrowie Górniczej. Na zaproszenie organizatorów odpowiedziało blisko 130 czołowych

przedstawiciele świata nauki, pedagogów z wiodących ośrodków akademickich i instytucji oświatowych.

Głównym zamysłem organizatorów konferencji było zwrócenie uwagi środowiska naukowego na potencjał szkoły, który wyłania się z potencjału nauczycieli – najbardziej wartościowego jej zasobu. Nie trzeba było nikogo (spośród uczestników) przekonywać, że jakość pracy nauczyciela jest jednym z kluczowych czynników warunkujących uczniowskie osiągnięcia. Dlatego dyskurs o roli, jaką pełni nauczyciel w zapewnianiu jakości pracy społeczności szkolnej, przyczyniając się do rozwoju szkoły stał się głównym tematycznym filarem konferencji. W jego strukturze nie mogło zatem zabraknąć ważnych kwestii dotyczących kształcenia nauczycieli i ich doskonalenia w zawodzie.

Celem konferencji była między innymi diagnoza szkolnej rzeczywistości i funkcjonowania nauczyciela w obranej profesji, określenie perspektyw edukacyjnych i rozwojowych w kontekście jakości i efektywności procesów edukacyjnych oraz propagowanie nowoczesnej myśli naukowej i badań skoncentrowanych wokół tematu rozwoju nauczyciela i rozwoju szkoły. Tym dwóm zagadnieniom – z metapoziomu – poświęcony był pierwszy dzień obrad. Uroczystego otwarcia konferencji dokonali główni organizatorzy – dr hab. Inetta Nowosad, prof. UZ i prof. dr hab. Mirosław J. Szymański, a słowa powitania do reprezentantów nauk pedagogicznych skierowali JM Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego, prof. dr hab. Wojciech Strzyżewski oraz przedstawiciele instytucji patronujących konferencji – Komitet Nauk Pedagogicznych PAN i Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego. Wykład inicjujący dyskurs wokół problematyki konferencji, pt. *O przyszłości szkoły*, wygłosił prof. dr hab. Mirosław J. Szymański.

Pierwsza sesja plenarna, zatytułowana SZKOŁA, skoncentrowana była na najważniejszych aspektach funkcjonowania szkoły jako społeczności, obecnych w jej strukturach zależności i wynikających z tego konsekwencji (wyzwań) dla jednostki (nauczyciela, ucznia), społeczności wewnątrzszkolnej (klasy, grupa pedagogicznego, kadry zarządzającej) oraz podmiotów współpracujących ze szkołą. Zainteresowanie uczestników wzbudziły zagadnienia dotyczące kompetencyjnego modelu edukacji (prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski, APS Warszawa), paramilitarnej edukacji w szkołach ponadpodstawowych (prof. dr hab. Bogusław Śliwerski, UŁ Łódź) oraz proaktywności jako strategii (auto)edukacji i samoregulacji w doświadczaniu sukcesu w karierze (prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska, UAM Poznań). Żywą wymianę refleksji wśród słuchaczy zainicjowało wystąpienie prof. dr hab. Mirosławy Nowak-Dziemianowicz (Akademia

WSB, Dąbrowa Górnicza) nt. orientacji temporalnej w polskiej edukacji i szkole jako źródła paradoksów i zmiany. dopełnieniem dyskursu było przedstawienie teoretycznych i metodycznych refleksji dotyczących heurystycznych wymiarów procesu wychowawczego w szkole z perspektywy pedagoga resocjalizacyjnego (prof. dr hab. Marek Konopczyński, UwB Białystok), zakończone migawką obrazów edukacji z perspektywy nacjonalizmu/ideologii i teorii/praktyki edukacyjnej w kontekście analiz i refleksji o (bez)wartościowych konstruktach społeczno-kulturowych (dr hab. Mirosław Kowalski, prof. uczelni, UZ Zielona Góra).

Druga sesja obrad plenarnych pt. NAUCZYCIEL skupiona była wokół pytań o wyzwania (społeczne, ekonomiczne, kulturowe) w rozwoju tożsamości nauczyciela, o jego usytuowanie w aksjosferze głównych aktorów przestrzeni szkolnej (ucznia i jego opiekunów, nauczycieli-współpracowników, ewaluatorów) oraz o przyszłość zawodu jako profesji społecznego zaufania funkcjonującego w czasach trudnych zmian. Przemysleniami, poprzedzonymi analizami najnowszych raportów z badań oraz doświadczeniami z codziennej praktyki akademickiej podzielili się m.in. prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz (UwB), prof. dr hab. Ewa Ogrodzka-Mazur (UŚl.), prof. dr hab. Marian Nowak (KUL), prof. dr hab. Magdalena Piorunek (UAM), prof. dr hab. Mirosław Sobiecki (UwB) oraz dr hab. Inetta Nowosad, prof. ucz. (UZ) i dr Arleta Suwalska (UŁ).

Obrady pierwszego dnia konferencji zakończyły uroczystości jubileuszowe z okazji 75-lecia urodzin i 50-lecia pracy naukowej prof. dr hab. Stefana M. Kwiatkowskiego, dr. h.c. multi. Głównym akcentem było wręczenie Szanownemu Jubilatowi *Medalu Za Zasługi Dla Rozwoju Polskiej Pedagogiki KNP PAN*. To wyjątkowe odznaczenie przyznawane jest osobom szczególnie zasłużonym dla rozwoju polskiej pedagogiki jako nauki oraz pedagogiki jako praktyki oświatowej i wychowawczej. Aktu wręczenia medalu dokonali prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska - przewodnicząca KNP PAN oraz prof. dr hab. Mirosław J. Szymański - wiceprzewodniczący KNP PAN.

W drugim dniu konferencji uczestnicy obradowali w ośmiu sekcjach problemowych, do których moderowania zaprosili czołowych przedstawicieli środowiska akademickiego pedagogów i działaczy oświatowych.

Pierwszą sekcję zatytułowaną *Polityka edukacyjna w obliczu priorytetu jakości i efektywności edukacji*, zdominowały problemy szkoły jako instytucji funkcjonującej w rzeczywistości kryzysów społeczno-ekonomicznych (nietolerancje społeczne, wojna w Ukrainie i ruchy migracyjne, kryzysy ekonomiczne) i istniejących przemian postrzegania środowiska naturalnego (zielona transformacja). Wystąpienia w drugiej sekcji (*Szkoła i nauczyciel wobec zmian społecznych*

i edukacyjnych) odnosiły się do społecznej przestrzeni szkolnej, uwypuklając sytuacje zróżnicowania i zmienności w relacjach wewnątrzszkolnych jako konsekwencji oddziaływań na jednostki zewnętrznych czynników społeczno-ekonomicznych (pandemia i zmiana form nauczania, zmiany na rynku pracy, nieprzewidywalność ekonomiczna, kryzysy osobowościowe). Tematem przewodnim trzeciej sekcji organizatorzy uczynili *rozwój szkoły w aspekcie równości szans edukacyjnych uczniów*. Prelegenci zaprezentowali w niej egzemplifikacje różnych odcieni społecznego funkcjonowania uczniów w sytuacji różnorodności osobowościowej, wynikającej z jednostkowego niedostosowania społecznego, niepełnosprawności intelektualnej i fizycznej, zaniedbań edukacyjnych i wychowawczych. Przytoczone wyniki badań stały się kanwą dla dyskusji o inkluzywności szkoły w różnych jej odcieniach społecznych.

Uwarunkowania wewnątrzszkolne rozwoju szkoły to tytuł czwartej sekcji problemowej, w ramach której liczne, bo aż 11-osobowe grono reprezentantów różnych ośrodków akademickich dzieliło się badawczymi refleksjami dotyczącymi wyzwań, przed jakimi stoi nauczyciel doświadczający konfliktów (niepokojów) ukrytych lub jawnych wśród uczniów i grona pedagogicznego. Podczas dyskusji próbowano poszukiwać odpowiedzi na pytanie, czy szkoła może być przestrzenią przyjazną społecznie i zawodowo. Jednoznacznej konstatacji nie wypracowano, jednak zaprezentowane stanowiska badaczy mają (według deklaracji) przełożyć się na podjęcie przyszłej współpracy badawczej.

Osią tematyczną piątej sekcji (*Nauczyciel – wychowawca, mentor, doradca, osoba wspierająca*) uczyniono jeden z aspektów profesji nauczyciela – edukacyjno-wychowawczą aktywność wspierającą ucznia w procesie uczenia się. Zaprezentowane przez uczestników sesji doniesienia z badań własnych przywołały różnorodność ról pełnionych przez nauczyciela i wynikające z tego społeczne oczekiwania kompetencyjne. Po raz kolejny potwierdzono, że zawód ten nie daje się ująć w ciasne, jednoznaczne ramy zawodowe – wymaga on bowiem od osoby w niego zaangażowanej, nieszablonowego, często interdyscyplinarnego działania, by w podopiecznym wyzwać potencjał, nie tracić własnego.

W obliczu dużej dynamiki zmian społeczno-ekonomicznych system kształcenia nauczycieli musi mieć charakter elastyczny, responsywny wobec oczekiwań tej grupy zawodowej. Dlatego organizatorzy konferencji jedną z sekcji (szóstą) zatytułowali: *W stronę doskonałości systemu kształcenia nauczycieli – nowe obszary teorii i badań*. Uczestnicy tego bloku obrad w swoich wystąpieniach koncentrowali się przede wszystkim na wyzwaniach w uzyskiwaniu i doskonaleniu kwalifikacji nauczycielskich. Głos w dyskusji zabierali przedstawiciele tych

jednostek akademickich i naukowo-badawczych, które legitymują się wielodekadowym doświadczeniem w przygotowywaniu nauczycieli podejmujących pracę w szkołach ogólnokształcących, zawodowych, specjalnych i wyższych. Akcentowali konieczność synergicznego działania instytucji kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz szybsze dostosowywanie programów kształcenia do zmian społeczno-ekonomicznych.

Siódma sekcja problemowa, pt. *Rozwój i doskonalenie nauczycieli a dynamika rozwoju szkoły i efektywności kształcenia*, koncentrowała się na aspektach pedeutologiczno-profesjologicznych nauczycieli jako głównym filarze rozwoju szkoły. Prelegenci – nauczyciele akademicy i praktycy oświatowi – poprzez zaprezentowanie różnych perspektyw codzienności nauczycielskiej dążyli do uwidocznienia punktów wspólnych decydujących o traktowaniu zawodu w kategorii życiowej pasji. Wybrzmienie w wystąpieniach pozytywnych aspektów zawodu, przy jednoczesnym zaakcentowaniu jego cieni doprowadziło uczestników sesji do refleksji, że na kształt społecznego wizerunku nauczyciela ma wpływ on sam, natomiast zadaniem podmiotów współpracujących lub zewnętrznych (ewaluujących) jest przyczynianie się do twórczej i efektywnej atmosfery w celu jego zawodowego rozwoju i doskonalenia.

Ostatnia (ósma) sekcja tematyczna dotyczyła zagadnień, których motywem przewodnim uczyniono *jednostkowy i wspólnotowy wymiar rozwoju szkoły*. W zaprezentowanych wystąpieniach uwypuklono szkołę jako przestrzeń intelektualnego i społecznego, a zarazem indywidualnego i wspólnotowego realizowania się jej członków i członkiń. Wśród wielu wątków podkreślano obywatelstwo szkolne, animatorskie aktywności uczniów i nauczycieli oraz tworzenie kultury szkoły jako organizacji przyjaznej uczniom i nauczycielom. Tematyka sekcji była swoistym dopełnieniem wiodących wątków konferencji – ukazała szkołę jako przestrzeń, w której możliwe jest kształtowanie kompetencji wydających się wykraczać poza założenia programowe, jednakże silnie z nimi skorelowanych.

Po zakończonych obradach w sekcjach tematycznych, uroczystego podsumowania i zamknięcia konferencji dokonali prof. dr hab. Mirosław J. Szymański oraz dr hab. Inetta Nowosad, prof. UZ. Z nieskrywaną satysfakcją podkreślili, że VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa Szkoła i Nauczyciel w Łagowie Lubuskim była kolejną okazją do wymiany myśli pedagogicznej, sytuowanej w teorii i/ lub praktyce, uwzględniającej zastaną rzeczywistość i otwartej na nowe kierunki poszukiwań badawczych. Organizatorzy dziękując uczestnikom i uczestniczkom konferencji za udział, gratulowali wszystkim wysokiego poziomu prezentowanych wystąpień plenarnych i w sekcjach problemowych, zainicjowania nowych

pomysłów współpracy naukowej, a także docenili wysiłki tych prelegentów, którzy przygotowali swoje teksty do opublikowania w monografii *Szkoła i nauczyciel. Rozwój nauczyciela i rozwój szkoły* pod redakcją naukową Inetty Nowosad i Mirosława J. Szymańskiego (2023, Kraków: Impuls).

Konferencja spełniła oczekiwania organizatorów i biorących w niej udział pedagogów – głos naukowej debaty podczas spotkań stacjonarnych był ważnym elementem odświeżenia (po okresie pandemii) atmosfery naukowej wymiany myśli i doświadczeń oraz dobrą okazją do refleksji nad szeroko rozumianym kształtem współpracy badaczy i popularyzacji osiągnięć naukowych.